

Nr 45

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående mark för fritidsområden.

I de likalydande, till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionerna I:491 av herr *Georg Carlsson* och II:569 av herrar *Börjesson* i Falköping och *Wahrendorff* hemställes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om en allsidig utredning av möjligheterna att begränsa spekulationsverksamhet i fråga om mark som är lämpad för fritidsområden samt att genom det allmännas medverkan skapa förutsättningar för städernas invånare att i väsentligt ökad utsträckning till skäligen kostnader få tillgång till fritidshem i välplanerade fritidsområden.

I motionerna anföres bl. a. att miljöförsämringen på olika områden och det uppskruvade livstempot i det moderna samhället medför ökade påfrestningar för individen med trötthet, olust och nevroser som vanlig följd. En positiv och aktiv miljöpolitik måste därför höra till samhällets angelägna uppgifter. En gynnsam fritidsmiljö måste skapas. För detta behövs i första hand fritidsområden exempelvis genom bevarande av värdefulla strand- och strövmarker. Lika viktigt är att underlätta stadshushållens möjligheter att förvärva egna fritidshem. Särskilt låglönegrupperna har för närvarande svårt att förverkliga sina önskedrömmar om ett fritidshem. En av orsakerna härtill är den starkt spekulationsinriktade mäklarverksamhet som vuxit upp. Möjligheterna bör undersökas att åstadkomma en sanering bl. a. genom en systematisk förmedlingsverksamhet i det allmännas regi exempelvis i anslutning till lantbruksnämnderna. I en sådan verksamhet bör ingå även åtgärder för att säkerställa en estetiskt och tekniskt förnuftig planering av fritidsområden och fritidsbyar samt att ordna problemets finansieringssida t. ex. genom statliga garantilån.

Beträffande motiveringen i övrigt får utskottet hänvisa till motion II:569.

Utskottet har inhämtat yttrande över motionerna från domänstyrelsen, statens fritidsnämnd, länsstyrelserna i Stockholms, Kristianstads och Hallands län samt Stiftelsen för västsvenska fritidsområden, varjämte Sportstugefrämjandet inkommit med en skrivelse.

Domänstyrelsen ansluter sig i huvudsak till vad motionärerna anfört. Styrelsen har inom sin förvaltning vidtagit åtgärder för att ge allmänheten bättre möjligheter att utnyttja domänverkets fastigheter för friluftsliv, sport, fiske och camping som avkoppling från det dagliga jäktet. Styrelsen är emellertid tveksam beträffande föreslagna åtgärder för anskaffande av egna fritidshem. Att en osund spekulation pågår torde vara otvivelaktigt, men det är icke givet, att det allmänna bör engagera sig i en verksamhet för anskaffning av dylika fritidshem. Statens marker bör i första hand tjäna det allmänna fritidsintresset, ehuru åtgärder för upplåtelse av planlagda tomtområden också bör vidtagas.

Styrelsen anför vidare att 1960 års naturvårdsutredning väntas framlägga förslag innevarande år. Frågan om utredning enligt motionernas förslag bör anstå tills naturvårdsutredningens betänkande framlagts.

Statens fritidsnämnd anför, att frågan om anskaffande av mark för den reguljära sommarstugebebyggelsen och dess finansiering ligger helt vid sidan av nämndens verksamhet och därför undandrar sig nämndens bedömande. Syftet med motionerna förtjänar emellertid beaktande.

Länsstyrelsen i Stockholms län, som inhämtat yttrande från lantbruksnämnden, länsarkitekten och överlantmätaren i länet, anför att fritidsbebyggelsen i närheten av större befolkningskoncentrationer kräver allt större markområden. Stora ströv- och naturområden måste lämnas fria från bebyggelse och den bofasta befolkningens intressen får ej trädas för nära. I stort sker denna avvägning genom den översiktliga planeringen i form av översikts- och generalplaner. De flesta kommuner i länet har färdigställt sådana. Länsstyrelsen hänvisar vidare till att Stiftelsen Stockholms skärgård har till ändamål bl. a. att bevara och vårda representativa delar av skärgården och tillvarata dess möjligheter i fråga om friluftsliv och rekreation. Länsstyrelsen erinrar om den framställning, som länsstyrelsen i Östergötlands län gjort till Kungl. Maj:t med förslag om att lantbruksnämnden i länet skall få i uppdrag att inköpa och förvalta fastigheter i länets skärgård och kustbygd. Dessa frågor har brännande aktualitet även för Stockholms län, varför länsstyrelsen i utlåtande över 1958 års jordlagsutredningsförslag till jordförvärvslag m. m. hemställt, att det togs under övervägande, om icke möjlighet finns att i jordförvärvslagen inskriva en bestämmelse i syfte att för framtiden rädda värden med stor social och ideell betydelse.

Länsstyrelsen delar motionärernas uppfattning att det är angeläget att de, som så önskar, skall få möjlighet att förvärva fritidshem i välplanerade fritidsområden, varvid skattesvaga kommuner, som medverkar, bör kunna erhålla statsbidrag. Förslaget att skapa en förmedlingsverksamhet finner länsstyrelsen icke realistiskt. Någon stimulerande effekt av ett system med statliga garantilån kan knappast förväntas. Det är bättre att använda allmänna medel för att säkra tillgången till natur- och strövområden.

Länsstyrelsen i Kristianstads län, som hört länsarkitekten i länet, framhåller, att styrelsen på allt sätt söker befrämja att marker lämpliga för kringströvande, bad och friluftsliv bevaras som friluftsområden. Behovet av fritidsbyggnader och områden, lämpliga att bebyggas med dylika byggnader, är ej på långa vägar täckt. Anskaffandet av fritidshem bör underlättas för de familjer, som av ekonomiska skäl har svårigheter härmed. Privat spekulation bör kunna motverkas genom att det allmänna förvärvar mark och tillhandahåller tomter till skälig kostnad.

Länsstyrelsen i Hallands län har hört lantbruksnämnden, överlantmätaren och länsarkitekten i länet. Länsstyrelsen har intet att erinra mot en allsidig utredning av möjligheterna att begränsa spekulationsverksamhet i fråga om mark, lämpad för fritidsområden. Någon obligatorisk förmedlingsverksamhet genom det allmännas försorg anser länsstyrelsen däremot icke lämplig. Osund affärsverksamhet bör kunna stävjas genom ökad insats från kommunernas och ideella föreningars sida. Länsstyrelsen avstyrker förslaget att sommarbostadsbebyggelse skall finansieras genom statliga lån. Det skulle stimulera till ökad efterfrågan på tomter med följande ökning av markpriserna, vilket skulle motverka motionernas syfte. Länsstyrelsen kan ej heller förorda statliga garantilån för förvärv av fritidsbostäder, enär detta skulle minska kreditinrättningarnas möjlighet att bevilja sådana lån för angelägnare ändamål.

Stiftelsen för västsvenska fritidsområden har till ändamål att bevara för friluftslivet värdefulla strand- och strövområden, öar och holmar i Väst-sverige, så att de ej blir föremål för exploatering — fritidsbebyggelse inbegripet. Härför kräves betydande kapitalinsatser och stiftelsen räknar med att staten bidrar i större omfattning än nu. Detta är angelägnare än att staten förvärvar områden för att exploatera för fritidsbebyggelse. Däremot skulle det vara värdefullt om, såsom länsstyrelsen i Östergötlands län föreslagit, lantbruksnämnderna bereddes möjlighet att inköpa strandfastigheter lämpliga för allmänhetens fritidsvistelse och av värde från naturskyddssynpunkt. Att lantbruksnämnderna sedan i en del fall skulle kunna för fritidsbebyggelse upplåta sådan tomtmark, som utan olägenhet kan disponeras för dylikt ändamål, bör betraktas som en sekundär fråga.

Skrivelsen från *Sportstugefrämjandet* avser att visa, att de lojala exploateringsbolagen icke tar ut några oskäligen vinster i sin verksamhet.

Utskottet

Utskottet kan i likhet med de myndigheter som yttrat sig över motionerna i allt väsentligt ansluta sig till de synpunkter motionärerna anfört beträffande den utveckling som kan förutses i dagens samhälle emot ett all-

mer ökat behov för befolkningen i våra tätorter att kunna skaffa sig rekreation och avkoppling på fritidsområden eller i egna fritidshem. Motionärerna har anfört bl. a. att en omfattande och hänsynslös verksamhet för exploatering i spekulationssyfte av för sådana ändamål lämplig mark bedrivs på många håll och att det allmänna bör ingripa för att skapa bättre förutsättningar för städernas invånare att tillgodose ovannämnda behov. I remissyttrandena har vitsordats att en sådan spekulationsverksamhet förekommer. Myndigheterna har särskilt understrukit behovet av strövmarker och naturområden, tillgängliga för envar, medan i ett flertal yttranden tveksamhet uttalats beträffande de av motionärerna föreslagna åtgärderna från det allmännas sida i syfte att underlätta anskaffandet av egna fritidshem.

Utskottet vill, utan att här gå in på den verksamhet på förevarande område som f. n. bedrivs av staten, kommuner och organisationer, framhålla att de i motionerna upptagna spörsmålen är av väsentlig samhällig betydelse och att bl. a. frågan om möjligheterna att stävja de påtalade yttringarna av osund spekulation på området bör beaktas. Riksdagen kommer emellertid att i annat sammanhang få taga standpunkt till problem, som sammanfaller med eller nära anknyter till spörsmål, som upptagits i motionerna. Till tredje lagutskottet har nämligen hänvisats en motion (II:615) angående bl. a. lagstiftning om effektivt skydd mot jordvärdestegring och om skydd för sommarstuge- och andra fritidsintressens rätt vid arrende eller köp av tomtmark samt om åläggande för ett ämbetsverk att bevaka förevarande fritidsintressen m. m. Tredje lagutskottet har i sitt i kamrarna redan bordlagda utlåtande (nr 27) över motionen, till vilket utlåtande allmänna beredningsutskottet får hänvisa, anfört bl. a. att 1960 års naturvårdsutredning har att pröva i detta sammanhang väsentliga frågor. Tredje lagutskottet framhåller beträffande utredningens arbete att den vidtagit åtgärder för en inventering av nu tillgängliga och för framtiden erforderliga markområden, lämpade inte blott för naturvård utan också för fritidsändamål. Utskottet anför att en sådan inventering har ett givet värde som grundval för en rationell användning av de resurser som står till buds. Utskottet hemställer att motionen jämte utskottets utlåtande för kännedom överlämnas till naturvårdsutredningen.

Allmänna beredningsutskottet får för egen del framhålla, att utskottet finner de betänkligheter av ekonomisk art, som i remissyttrandena anförts emot motionärernas tanke på olika stödåtgärder från det allmännas sida, vägande. Utskottet kan sålunda icke biträda förslaget om utredning härom. Såvilt utskottet kunnat bedöma har i övrigt naturvårdsutredningen att pröva frågor av grundläggande betydelse för en vidare bedömning av vissa i motionerna upptagna spörsmål. Utskottet förutsätter att i motionerna anförda synpunkter i tillämpliga delar kommer att beaktas av utredningen

och anser utredningens resultat böra avvaktas innan ytterligare åtgärder ifrågasätts. Utskottet finner med hänsyn till det ovan anförda och till det förslag av tredje lagutskottet som redan förelagts riksdagen icke anledning till annan hemställan än,

att de likalydande motionerna I:491 och II:569 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 8 maj 1962

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från f ö r s t a kammaren: herrar Möller*, Sörlin, Axel Emanuel Andersson, Hedström, Olofsson, Ringaby, Tage Johansson, Schött och Eric Petersson*;

från a n d r a kammaren: fru Eriksson i Stockholm, herrar Jacobsson i Sala, Hamrin i Jönköping, Dickson, fru Jäderberg, herrar Svensson i Kungälv, Björkänge, fru Ekroth och herrar Westberg och Edlund.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herr *Björkänge*.